

Sample copy

ADIWASI SATPUDA SHIKSHAN PRASARAK MANDAL, DHADGAON SANCHALIT,
MAHARAJ JANARDAN POHARYA VALVI ARTS, COMMERCE AND
SHRI VISHNU KRISHNA KULKARNI SCIENCE
COLLEGE, DHADGAON, DIST. NANDURBAR (M.S.)

Environment Project Work

This is to certify that -----he/she has
successfully participated and completed the course of Environment Project Work, which is laid
down by the KBC NMU Jalgaon and Department of Geography, in the Academic Year of -----.

Project Coordinator

PRINCIPAL
A.S.P.Mandal's
Maharaj J.P. Valvi Arts, Comm. &
Shri V.K. Kulkarni Science College
Dhadgaon Tal Akranj Dist Nandurbar

Principal

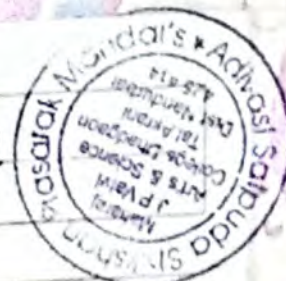
अनुक्रमिका

अ.क्र.	विषयाचे नाव	पान नं	पुग	स्वाक्षरी
1)	विषयाची निवड	1		
2)	विश्लेषण	4		
3)	उद्दीष्ट्ये	7		
4)	निष्कर्ष	12		
5)	अहवाल लेखन	18		
6)	प्रसंगी कथा	22		
7)	धोकादायक व घातक	25		

PRINCIPAL

A.S.P. Mandale

Maharaj J.P. Va. Arts, Comm. & Science College
Dhadaon Tal. Akrani Dist. Nandurbar

* पर्यावरण म्हणजे काय

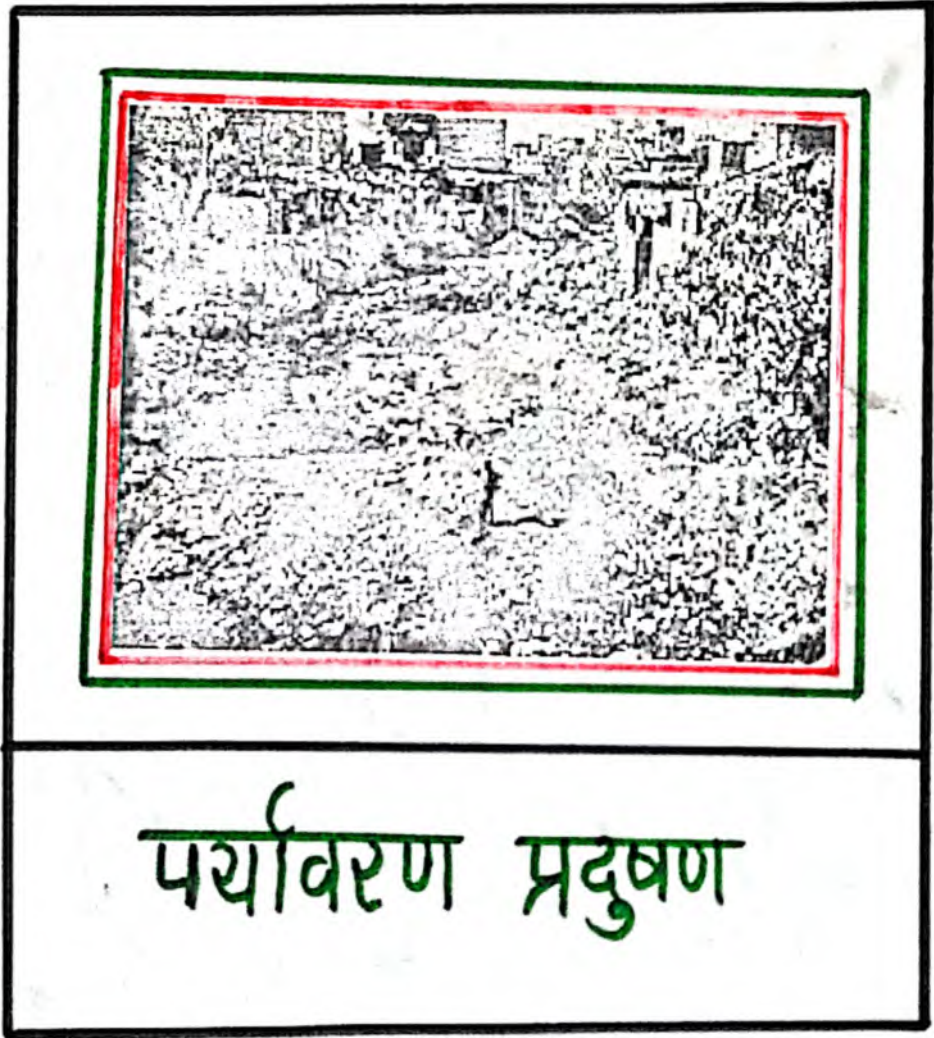
पारंपारिक प्रदूषणांच्या स्वरूपांमध्ये वायु प्रदूषण, जल प्रदूषण आणि किरणोत्सर्ग (रेडियोफ्रिक्वेंसी) दूषित पर्यायांचा समावेश आहे. तर जहाजांपासून होणारे प्रदूषण, प्रदूषण प्रकाशाचे तुर्य्य ध्वनि प्रदूषण व प्रदूषण द्या शब्दाचा विकृत व्युत्पत्ती आहे.

* प्रदूषणाचे स्रोत

• गंभिर प्रदूषण स्रोतांमध्ये रासायनिक संयंत्रे तेल शुद्धीकरण केंद्रे, औद्योगिक अवशेष किंवा कचर्याचे ढिग, नैसर्गिक तुर्य्य होणारा कचरा, भट्टीतील अवशेष, प्लास्टिक-तसेच गाड्यांचे कुरखाने आणि मोठ्या प्रमाणात परुमल निर्माण करणारी वामुदिक परुदरे.

• प्रदूषणाचे काही स्रोत, उदा. औद्योगिक उर्जा संयंत्रे किंवा तेलाच्या टांक्या द्याता अपघात घडल्यास फार गंभिर प्रदूषण निरसरीत होऊ शकते.

• जाठारी काही सर्वसामान्य प्रकारच्या प्रदूषण स्रोतांमध्ये क्लोरिनेटेड हायड्रोकार्बन (CHC) शिवाय अतुड घातू (उदा. लेड, पेट्रोल, आनापर्यंतचे पेट्रोल), कॅडमियम (रीचार्जबल)

PRINCIPAL
A.S.P. Mandal's
Maharaj J.P. Vaidya Arts, Comm. &
Shri. V.K. Kulkarni Science College
Nandurba Tal. Akranli Dist. Nandurba

3

www.navneet.com

Date : _____

Page : _____

2

Topic : _____

बेथरीमधील), लोमियम, जस्त आर्सेनिक आणि बेझिम यांचा समावेश आहे.

- प्रदूषण हा बहुतेक नैसर्गिक आपत्तीचा राक्षस गंभीर दुष्परिणाम देखील आहे. उदाहरणार्थ जोराचे यकृत्वाक्षत आल्यास साडपाण्याचे प्रदूषण आणि उलटलेल्या नोका, वाहने किंवा किनाऱ्यापट्टीय तेल-शुद्धीकरण प्रकल्पापासून होणारे पेट्रोलमिकल प्रदूषण हेक शकते.

* प्रदूषणाचे प्रकार

पारंपारीक प्रदूषणांच्या स्वरूपामध्ये वायु प्रदूषण, मज प्रदूषण आणि किरणोत्सारीक (रेडियाशिव) इति पक्षांच्या समावेश आहे. तर जहाजापासून होणारे प्रदूषण, प्रकाशाचे तसेच ध्वनि प्रदूषण ही प्रदूषण ह्या शब्दाची विस्तृत व्याख्या आहे.

PRINCIPAL

A.S.S.P. Mandali's

Maharaj J.P. Valmiki Arts, Comm., &
Shri. V.K. Kulkarni Science College
Wadgaon Tal. Akrani Dist. Nandurbar.

5

Date : _____

Page : _____

Topic : _____

* ध्वनि प्रदूषणाचे प्रकार

भारडाभोरड म्हणजे नको असलेले भावज. ध्वनि प्रदूषण हा हा प्रदूषणाचा एक महत्त्वपूर्ण घटक असल्याचे आकलन आता जस्त यागल्या प्रकारे झालेले आहे.

ध्वनि प्रदूषण हा हवेच्या माध्यमाने प्रवास करतो आणि म्हणूनच ह्याचे मापन हवेच्या व्यापक गुणवत्ता पातळीमध्ये केले जाते. ध्वनि मापन डेसिबलमध्ये करतात. 90° डेसिबलपेक्षा जास्त जोरात भावाजामुळे बहिरत्व (वहीरूपण) येते किंवा शरीराच्या नाडीतून कायमरुवरूपी तक्ल होऊ शकतात असे तज्ञांचे म्हणणे आहे.

वल्ड हेल्थ ऑर्गनायझेशन (WHO) ने शहरासाठी ध्वनि स्तराचे सुरक्षित मापन 45° डेसिबल असल्याचे निश्चित केलेले आहे. भारतातील महानगरी क्षेत्रांमध्ये बहुतेक 90° डेसिबलपेक्षा जास्त ध्वनिपातळीची नोंद केली जात आहे. मुंबई हे जगातील तिसऱ्या क्रमांकाचे ध्वनि प्रदूषित शहर आहे आणि अशाच प्रकारचे ध्वनि प्रदूषण रत दिल्लीचे हि आहे.

भावज किंवा ध्वनिमुळे फक्त चिडचिड किंवा रागय येत नाही तर ह्यामुळे रक्त वाहीच्या संकुचित होताना, भावाज किंवा ध्वनिमुळे फक्त चिडचिड किंवा रागय येत नाही तर ह्यामुळे कायमच्या संकुचित होऊन दुक्यात आणि हॉट बंदोळ्या फाका फार प्रमाणात वाढतो. प्रमाणापेक्षा जास्त ध्वनि किंवा भावाजामुळे न्युरोसिस आणि इतर

PRINCIPAL
A.S.P. Mandar's
Maharaj LPVMA's Om...

* आवाज

स्वामी हा पर्यावरणाचा एक महत्त्वाचा घटक आहे, आपल्या दैनंदिन जीवनामध्ये रोज कोणतेही आवाज घावावर फक्त असतात, वाहने, भांगी त्यांचे होर्न, टिन्ही मिरवणुका, डीजे, वेगवेगळी यंत्रे यांचे ध्वनि प्रदूषण सतत होत असतात. भांगी आपल्या घावावर पुढात असतात. त्यांच्या आपल्याला स्वयं असते पण याच ध्वनिची पातळी हराविक मर्यादेपलिकडे गेली म्हणजे ते ध्वनि ग्रासकायक होतो. त्याचे ध्वनि प्रदूषणाने रूपांतर होते.

* ध्वनि मापन

बदलती जीवनेशेली लक्ष्येय भायुधी कंपन्यांमुळे वायुय प्रमाणाने वाढलेली रात्रीची पाळीतुळे वाढतुक ओढ्यो गिकुणांमुळे रात्रीच्या ध्वनि पातळीमध्ये वाढ आल्याने, किराने ध्वनि प्रदूषणाचे मापन करताना राहिली क्षेत्र व्यावसायिक क्षेत्र, ओढ्यगि क्षेत्र, भांगी शांतता क्षेत्र अशा सार वेगवेगळ्या क्षेत्रांत शहराचे विभाजन केले जाते. त्यामध्ये सुवाधिक ध्वनि प्रदूषण होत असल्याचे ओढ्यून येते.

PRINCIPAL

A.S.S.P. Mandale

Maharaj J.P. Vaidya Arts, Comm., & Shri. V.K. Kulkarni Science College
Chaddaon Tal. Akrani Dist. Nandurbar

8

www.navneet.com

Date :

Page :

5

Topic :

* ध्वनि प्रदूषणाला कारणीभूत कारणारे घटक

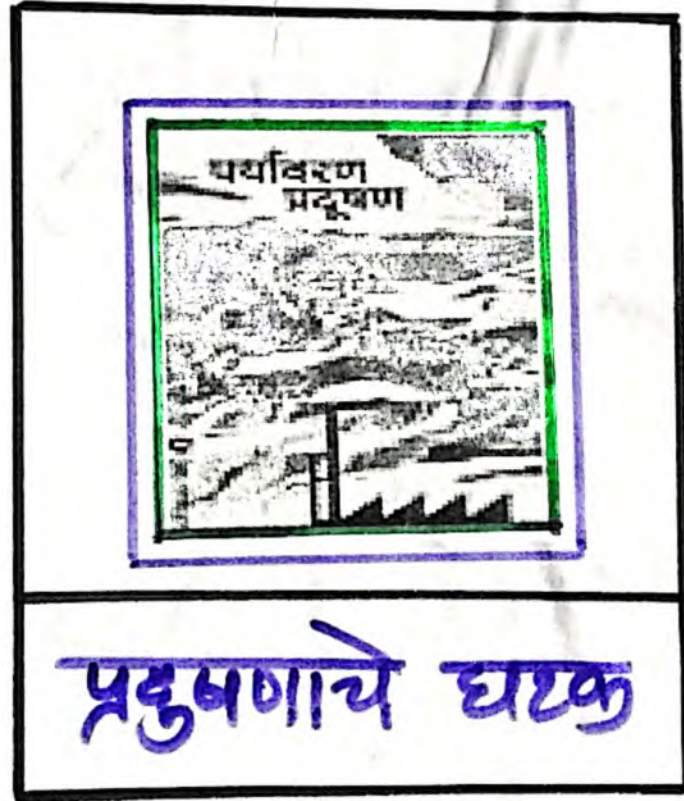
- ★ भौद्योगिकरण.
- ★ लोकसंख्या वाढ व बदलती जीवनशैली.
- ★ वाढलेली वाहनांची संख्या, वाहतूक कोडी व दूषणवर्षण.
- ★ सणसमारंभ, उत्सव यांच्या निमित्ताने घेणारा ध्वनिवर्धकाचा वापर.
- ★ सणसमारंभ, उत्सव, उद्घा. दिवाळीमध्ये भांगि रारवी सुद्धा भांगडे व्यक्त करव्यासाठी अविष्यात येणारे मोठ्या भावाजाये पथके.

PRINCIPAL

A.S.P. Mandare

Maharaj J.P. Va. Arts, Comm. &
Sci. V.K. Kulkarni Science College
Akkari Tal. Akkari Dist. Nandurbar.

from
PRINCIPAL
A.S.P.Mandals
Maharaj J.P.Va Arts, Comm., &
Shri.V.K.Kulkarni Science College
Uhadgaon Tal. Akrani Dist Nandurbar

9

www.navneet.com

Date : _____

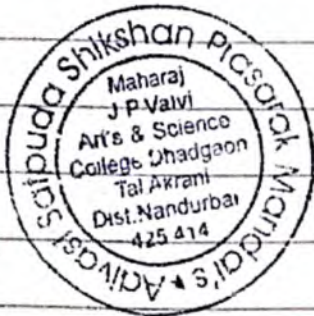
Page : _____

6

Topic : _____

* ध्वनि प्रदूषणामुळे उद्भवणाऱ्या समस्या

- * वाढत्या लोकसंख्येमुळे व बदलत्या जीवन शैलीमुळे वाढलेली खाजगी वाहनांची संख्या त्यामुळे होणाऱ्या भावना होणारे ध्वनि प्रदूषण.
- * स्पाट्याने विकसित होणारे बांधकाम क्षेत्र व पर्यायाने ध्वनि पातळीत होणारी वाढ.
- * बदलत्या जीवनशैलीमुळे वाढलेला मोबाईल मुझिक सिस्टम, दूरदर्शन इ. उपकरणांचा वापर.
- * ध्वनि प्रदूषणाने होणारा मानसिक त्राण चिडचिडेपणा, आरोग्याची हानी, बहिरपणा आणि मानवी कार्यक्षमतेवर होणारा परिणाम.

Principal
 A.S.P. Mandali's
 Maharaj J.P. Valvi Arts, Comm. &
 Sci. V.K. Kulkarni Science College
 Thadgaon Tal Akrani Dist. Nandurbar

* ध्वनि प्रदूषणाचे मानवी आरोग्यावर होणारे परिणाम

★ कर्णस्थ भावामामुळे तसेच 100' डेसीबलपेक्षा जास्त तीव्रतेच्या ध्वनीमुळे बहिरेपणा येतो.

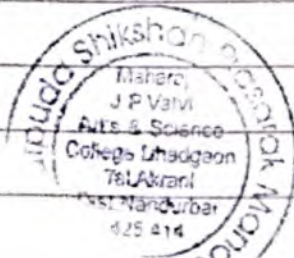
★ ध्वनीची पातळी वाढली तर त्यामुळे कर्ण-बहिरेपण येणे, रक्तदाब वाढणे, एकाग्रता न होणे, चिड-चिड, मानसिक व शारीरिक असंतुलन, अर्धशिशि उल्यादी त्रास होतो.

★ ध्वनी प्रदूषणामुळे मधुमेह, हृदयरोग यांसारखे गंभीर आजार होऊ शकतात.

★ गोंगाटामुळे पक्षी व प्राण्यांच्या स्थलांतरावर सुद्धा विपरीत परिणाम होतो.

★ ध्वनि प्रदूषणामुळे गर्भवती स्त्रियांच्या आरोग्यावर वाईट परिणाम होतो.

★ ध्वनि पातळीचे मानवी शरीरावर होणारे हानिकारक परिणाम खालील तक्त्यामध्ये मांडण्यात आले आहे.

PRINCIPAL

A.S.S.P.Mandal's

Maharaj J.P.Valvi Arts, Comm., & Shri.V.K.Kulkarni Science College
Akranj Tal Akranj Dist Nandurbar

* ध्वनि प्रदूषण रोखण्याकरीता हे करूया

- ★ शहरातील नागरिकांना शांततेचे आवाहन करणे.
- ★ बांधकाम सुरु असणाऱ्या ठिकाणी नॉईज बॅरियर उभारणे.
- ★ विविध क्षेत्रात ध्वनि प्रदूषण नियंत्रण यंत्रणेचा वापर करणे.
- ★ ध्वनि प्रदूषणाबाबत नागरिकांनी केलेल्या तक्रारिण महापालिका व पोलीसांना त्वरित कारवाई करणे.
- ★ झोडे नॉईज बफर्सचे काम करित असतात. त्यामुळे जास्तीत जास्त झाडांची लागवड करणे.
- ★ अनावश्यक आवाज करणे (उदा. **TV, FM, DJ.**)
- ★ मर्यादपेक्षा आवाज वाढविणे टाळणे (उदा. **Horn, DJ.**)
- ★ भौद्योगिक क्षेत्रात ध्वनि प्रदूषण यंत्रणा बसविणे.

PRINCIPAL
A.S.P. Mandale
Maharaj J.P. Valvi Arts, Comm. &
Shri. V.K. Kulkarni Science College
Uhadgeon Tal. Akrani Dist. Nandurbar

* कचरा आणि जलप्रदूषण

जेव्हा विषारी पदार्थ तूलाव, ओठा, नक्या, समुद्र आणि इतर ललाश्यामध्ये प्रवेश करतात तेव्हा ते पाण्यामध्ये विरधवून जातात, किंवा तळाशी जाऊन कुजतात किंवा पाण्यावरच अवक्षेपित होतात, परिणामात जलप्रदूषण होते. ज्यामुळे पाण्याच्या गुणवत्तेच्या दृष्टीने जलपथावर प्रणामीवर दूषारिणाम होते. प्रदूषण पदार्थ जमिनीखाली देखील जाऊन वस्तु शक्ता आणि ह्यामुळे भुजल संप्रदावर ही दूषारिणाम होऊ शकते.

जल प्रदूषण हे फक्त मानवासाठीच नव्हे तर जनावरे, मासे आणि पक्ष्यांसाठीही विनाशकारी आहे. प्रदूषित पाणी हे पिण्यासाठी, त्यात खेवण्यासाठी, शेती आणि उद्योग ह्यांसाठी देखील अयोग्य आहे. ह्याच्यामुळे स्रोते आणि नक्याच्या सौख्यात्मक गुणवत्तेचा नाश होतो.

PRINCIPAL

A.S.S.P. Mandals

Maharaj J.P. Valvi Arts, Comm. & Shri. V.K. Kulkarni Science College Thadgaon Tal Akrani Dist Nandurbar

जल प्रदूषण

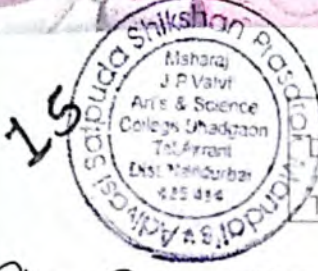
PRINCIPAL
A.S.P.Mandal's
Maharaj J.P.VaMArts, Comm., &
Shri.V.K.Kulkarni Science College
Dhaddaon Tal Akrani Dist Mandurbar

* पाणी सोल्युशन

पाणी सोल्युशन गुणवत्ता, व्यापारी आणि ग्राहकांची प्रक्रिया किंवा पध्दती, प्रणाली, सेवा व प्रतिष्ठापन स्रोत व प्रतिष्ठापन स्रोत. आम्ही स्वच्छ पाणी आपण आपण शकता. सेवा आमच्या व्यापक आणि व्यावसायिक संघ आपण आपल्या पाणी कोणत्याही अचुक दाखवू शकत नाही आहे. तर निर्यात करण्यासाठी आपल्याला मदत करेल, अशुद्ध अस्तित्वात आपण उत्पादन सर्वोत्तम खाल पथाय देऊ नका कायु सांगू आपल्या गरजा भागविण्यासाठी मदत करेल.

* पाणी ग्राहकांची प्रक्रिया किंवा पध्दती

पाणी सोल्युशन - का फिल्टर तसेच सोपे उत्तर आहे पाणी गुणवत्ता कोणत्याही चांगले मिळत नाही आहे. जल, गुणवत्ता असोसिएशन त्यानुसार पाणी सहज स्पर्श सर्वकाही कळण दुषित झाला आहे की राक अत्यंत दिवाळखोर, नसलेला पदार्थ आहे युमायटे स्ट्रेस राक तृतीयेश पेक्षा जास्त खनिजे कुपडे धुऊन मिळव्याचे ठिकाण राखाडी चालू शकते. कि, वायुक्रम घडण वर साबण मळी सोडा आणि कुटूबाय्या जळजळ की साबण अवशेष निर्मिती " हाड पाणी" तयार करा वर खनिजे लाल तपछी दिवा आणि काळा **Staining** आणि " कुजलेला

आदि" पिण्याच्या पाण्यात वास्तु तयार शहर पाणी शुद्धीकरण पूर्णपणे समस्याये निराकरण राकतर किसा नाही आणि अनेक शहरांमध्ये फक्त जीवाणू ठार पाणी **Chlorinate**.

* पाणी गाळण्याची प्रणाली

पाणी सोल्युशन - जे फिल्टर निर्णय पाणी गाळण्याची प्रक्रिया किंवा पद्धती प्रणाली सर्वोत्तम आपल्या शरजा फिट होईल आपण आपल्या **Faucets** किंवा आपले घर किंवा व्यवसाय प्रवेश वेळी, पाणी फिल्टर कळ्यासाठी उदाहरणार्थ इच्छित कसे अवलंबून असते. आपण राक किंवा दान **Faucets** फिल्टर आवश्यक आहे, किंवा आपल्या सफुण घर आहे.

* नंतर पुढील प्रश्न येतो

आपण एक उत्तरोत्तर कमी होत जाणारी स्विडीम आवश्यक आहे काय आमच्या पाहण्यासखे मोकळ्या करा कटलांग आपण आपल्या निर्णय छळ्यास म्शत कळ्यासाठी उत्पादने आपण अद्याप, निर्णय खेतलेला नाही, तर आमच्या व्यापक निर्देशांक विचार करा वारंवार विचारण्यात येणारे प्रश्न आमचे तांत्रिक तपशील अशी आणि व्याख्या शब्दकोशातील विचारले किंवा वेकल्पित्या आमच्या टोल फ्री नंबर क्लॉम किंवा पाहु आमच्याशी संपर्क साधा ई-मेल समर्थन द्वारे होणारे कार्य असतात.

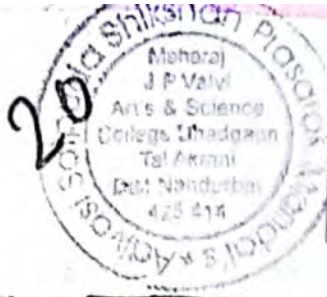
PRINCIPAL
A.S.P.Mandal's
Maharaj J.P.Vaid Arts, Comm. &
The V.V. Kulkarni Science College

वायु प्रदुषण

Handwritten signature
PRINCIPAL
A.S.P.Mandal's
Maharaj J.P.VaM Arts, Comm., &
Shri V.K.Kulkarni Science College
Dhadgaon Tal Akrani Dist Nandurbar

* वायु प्रदूषणाची कारणे काय आहेत

वायु प्रदूषण हे मुख्यत्वे वाहतूक, अचल वस्तूनांमध्ये होणारे इंधनाचे दहन, कोळसार लाकूड वाळवणे, गावन खासारख्या जीवाश्म इंधनाचे जळणे आणि बांधकाम कार्ये याद्वारे होते. मोठार वाहने कार्बन मोनोऑक्साईड (CO) हायड्रोकार्बन्स (HC) व नायट्रोजन ऑक्साईडची (NO) उच्च पातळी निर्माण करतात. बांधकाम कार्ये खराब रस्त व जीवाश्म इंधनाचे ज्वलन य़ुक्तिया (पार्थक्युलेट मॅट) प्रदूषण-स्रोत ठरबावकार आहेत. निवासी व वाणिज्यिक कार्ये देखिल वायु प्रदूषणाला हातभार लावतात.

ham

PRINCIPAL

A.S.P.Mandal's

Maharaj J.P.Valvi Arts, Comm., &
Shri. V.K.Kulkarni Science College
Thadgaon Tal Akrani Dist Nandurbar

10

प्रस्तावित विद्यार्थी संख्या १००० आहे. या विद्यार्थ्यांना शिक्षण देण्यासाठी १० शिक्षकांची आवश्यकता आहे. या शिक्षकांची वेतन व सुविधा याबाबतची माहिती खालीलप्रमाणे आहे.

प्रस्ताव :-

या विद्यार्थ्यांना शिक्षण देण्यासाठी १० शिक्षकांची आवश्यकता आहे. या शिक्षकांची वेतन व सुविधा याबाबतची माहिती खालीलप्रमाणे आहे.

प्रस्ताव :-

* शिक्षण *

नायट्रोजन ऑक्साइडमुळे :-

(NO_x) ह्यामुळे काळ पेल, तसेच आम्लयुक्त पाऊस पसतो. पेशीम डिसेम आणि कोळसा यांसारखी इंधन जाळण्यात हा उत्पन्न होतो. दिवाळ्यात नायट्रोजन ऑक्साइडमुळे मुळात उत्पन्नसवधी आता होण्याची शक्यता असते.

हवेमध्ये तरंगणारे कणसवरूप पदार्थ :-

हवेमध्ये धूर धुक आणि वाफेच्या स्वरूपात खूप वेळेपर्यंत तरंगणारे धन पदार्थकण असतात आणि हे पदार्थाचे मुख्य स्त्रोत असल्याने अंधत्वासही कारण ठरू शकतात किंवा अंधूक विसू लागले. ह्यातील वारिक कण जेव्हा उवाकाबरोबर उरीताना प्रवेश करतात तेव्हा ते आपल्या फुफ्फुसांमध्ये जाऊन बसतात आणि मग फुफ्फुसांना हाणि पोचून उत्पन्नसवधी ताल सुरू होतो.

सल्फर डायऑक्साइड (SO₂) :

हा वायु प्रामुख्याने कोळसा जाळल्यावर उत्पन्न होतो मुख्यत्वे आशिया विद्युत केंद्रातून आहे औद्योगिक प्रक्रियांमुळे **उदा :-** कागद तयार करणे आणि धातू विनयकरण. हे मुळे ह्यावायुमुळे फुफ्फुसांचे आजार होऊ शकतात.

26

* रासायनिक प्रदूषण

* रासायनिक प्रदूषणाचे स्त्रोत पुष्कळ प्रकारचे आहेत, ज्यामध्ये समावेश आहे.

- घरगुती निःसरण
- औद्योगिक निचरा
- अवशेष / कचरयातून होणारी गळती
- वातावरणीय उत्सर्जन
- घरगुती निर्मुलन
- समुद्रातील अपघात व फेलाव
- तेलाच्या रिंगमधून होणारा संघावनात्मक निःसरण
- खाणकामातील निःसरण आणि
- शेतीसंबंध निःसरण

PRINCIPAL

A.S. & P. Mandal's

Maharaj J.P. Vaidya Arts, Comn.

Shri V.K. Kulkarni Science College

Tal. Akranj Dist. Nandurbar

कचरा प्रदुषण

Principals
PRINCIPAL
A.S.S.P.Mandal's
Maharaj J.P.Valvi Arts, Comm., &
Shri.V.K.Kulkarni Science College
Dhadgaon Tal Akran, Dist. Mandurba

हवा प्रदुषण

PRINCIPAL
A.S.S.P.Mandal's
Maharaj J.P.Valvi Arts,Comm.,&
Shri.V.K.Kulkarni Science College
Dhaddaon Tal Akrani Dist Mandurha

* परीसरातील जमा होवारा रोजचा कचरा

क्र.	कचराचे स्वरूप	कचराचे अंदाजे वजन
1)	कागदाचा कचरा	= 100 kg
2)	प्लास्टिक पिशवी कचरा	= 100 kg
3)	पाळीय घाण्याचा कचरा	= 400 kg
4)	स्वयंपाक निमित्ताने कचरा	= 400 kg
5)	भाजी मंडीतील कचरा	= 200 kg
6)	वैद्यकीय कचरा	= 100 kg
7)	वनस्पती कचरा	= 300 kg
8)		
	एकूण	= 1.600 kg
दररोज	दररोजचा कचरा = 1.600 kg	
मासाला	महिन्याचा कचरा = 1.600 × 30 दिवस = 48.000 kg	
वर्ष	वर्षभराचा कचरा = 48.000 × 12 महिन = 5.76.000 kg	